

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-49>

CONCEPT OF METHODS OF LEGAL REGULATION OF LABOR DISCIPLINE IN LAW ENFORCEMENT BODIES

ПОНЯТТЯ МЕТОДІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ПРАЦІ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Melnichuk R. V.

*PhD in Law,
Associate Professor at the Department
of State and Legal Disciplines
Private Higher Educational
Establishment «European University»
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0006-0095-5650>*

Мельничук Р. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
ПВНЗ «Європейський університет»
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0006-0095-5650>*

Дисципліна праці як складова сучасного правопорядку у сфері праці може забезпечуватися правовими засобами лише в межах компетенції та в формі, у спосіб та засобами, визначеними на рівні законодавчих актів, що узгоджуються із принципами права (тобто, відповідно до вимог Конституції України). Таким чином, законність і юридична визначеність дисциплінарного впливу гарантуються через правове регулювання дисципліни праці як нормативно-правове забезпечення, яке не слід змішувати з ширшим за обсягом явищем – правовим впливом. При цьому регулювання у сфері забезпечення дисципліни праці є системним процесом, здійснюваним суб'єктами нормотворчої діяльності із застосуванням методів правового регулювання, що закономірно корелюють із методами трудового права.

З цього приводу слід зазначити, що в сучасній науці трудового права України метод цієї галузі права традиційно пояснюють через поєднання централізованого, локального та індивідуального регулювання трудових відносин. Така модель правового упорядкування суспільних відносин у цій сфері відображає змішану природу трудового права, яку неможливо належним чином описати ні крізь призму суто приватноправового, ні виключно публічно-правового тлумачення сутності трудових і пов'язаних із ними правових відносин (зокрема щодо забезпечення дисципліни праці). Відповідно, як відзначають українські юристи-трудовики [1, с. 31], наразі цілком закономірним чином утверджується підхід, за яким трудові відносини розкриваються в якості відносин, що мають комбінований характер, а їх

правове регулювання (з огляду на це) здійснюється на основі поєднання імперативних і диспозитивних засад.

Враховуючи викладене, зауважимо, що для комплексного розкриття сутнісного змісту сучасних методів правового регулювання дисципліни праці у правоохоронних органах недостатньо зводити аналіз їх сутності та видової структури лише до галузевого опису методів трудового права, ігноруючи при цьому загальнотеоретичне розуміння методів правового регулювання. Так, у загальнотеоретичному контексті методи правового регулювання в науковій літературі тлумачаться [див., напр.: 2, с. 28; 3, с. 185–186] як цілісна система правових засобів впливу на суспільні відносини, у якій базовими виступають саме імперативний і диспозитивний методи. У цьому сенсі метод є не окремим прийомом, а цілісною моделлю нормативного впорядкування суспільних відносин, спрямованою на досягнення цілком конкретної мети правового регулювання. У цьому контексті примітним є те, що така модель стосується саме правового регулювання як частини ширшого явища (правового впливу), адже правове регулювання, як зазначалось, охоплює лише нормативно визначений вплив, тоді як правовий вплив має ширший обсяг і не вичерпується власне нормотворчими та регулятивними засобами упорядкування поведінки суб'єктів права (зокрема й трудового права).

Додатково важливим буде зауважити й те, що в науковій літературі обгрунтовано підкреслюється позиція, відповідно до якої методи правового регулювання є передусім специфічною комбінацією засобів і способів правового впливу (утім, слід зробити застереження, що в дійсності фактично йдеться про окремий вираз такого впливу), яка визначається природою та особливостями відповідної групи суспільних відносин [4, с. 52]. З огляду на це метод регулювання у сфері праці не слід сприймати як суто нейтральний універсальний інструмент упорядкування суспільних відносин, що мають юридичне значення. На нашу думку, вказане є закономірним, адже зміст правового регулювання, а відтак і кожного методу правового регулювання, є варіативним і змінюється залежно від предмета регулювання, правового статусу учасників відносин (адже поведінка працівників в цілому та правоохоронців упорядковується суб'єктом нормотворчої діяльності закономірно по-різному), характеру їхніх взаємозв'язків та цілей, яких держава (або інший уповноважений суб'єкт) прагне досягти шляхом правового впорядкування відносин.

Для досліджуваної проблематики принциповою є позиція науковців, згідно з якою методи правового регулювання відображають динаміку правового впливу, особливості суб'єктного складу та різноманітність юридичних прийомів упорядкування суспільних відносин [5, с. 798–799].

При цьому в означеному контексті слід мати на увазі саме юридичні способи впливу, а не психологічні чи інші соціальні механізми, за допомогою яких здійснюється вплив на свідомість суб'єктів права з метою забезпечення керованості (та прогнозованості в цілому) їхньої поведінки. Як убачається, ця обставина має особливе значення саме для сфери забезпечення дисципліни праці в правоохоронних органах, адже у діяльності суб'єкта дисциплінарної влади можуть паралельно застосовуватися як правові, так і неправові інструменти впливу, які, утім, не слід змішувати.

Отже, викладене дає підстави сформулювати визначення методів правового регулювання, яке в межах розглядуваного питання доцільно уточнити через попереднє визначення сутності правового регулювання дисципліни праці в правоохоронних органах. Як убачається, таким регулюванням доцільно розуміти формально-юридичне впорядкування службової поведінки працівників і внутрішньої організаційної взаємодії у цих органах публічної служби, що здійснюється переважно на централізованому (а в певній частині й на локальному) рівні насамперед нормами трудового права з урахуванням положень адміністративного законодавства. Виходячи з цього, доходимо висновку, що *методами правового регулювання дисципліни праці у правоохоронних органах* наразі є цілісна система юридичних способів, прийомів, а також засобів (як правило імперативного та, меншою мірою, диспозитивного характеру), за допомогою яких упорядковуються відносини, пов'язані з дисципліною праці, з урахуванням особливостей функціонування правоохоронних органів і специфіки правоохоронної служби в Україні.

Література:

1. Щербина В. І., Сіроха Д. І., Соцький А. М. Трудове право України : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Вид-во Людмила, 2025. 680 с. doi: 10.32751/Labour_Law2025.
2. Аврамова О. Є. Візія житлового права: людина та держава : монографія. Київ : НДІ ППП імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2025. 198 с. doi:10.32782/978-617-8084-49-3
3. Яковлева Г. О. Поняття та особливості методу правового регулювання права соціального забезпечення. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. Вип. 1. С. 182–192.
4. Денєга О. П. Методи правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення. *Науковий вісник публічного*

та приватного права. 2021. Вип. 4. С. 50–57. doi: 10.32844/2618-1258.2021.4.9

5. Сидоренко В. В., Дем'янчук Ю. В., Добренька Н. В. Теоретичні аспекти співвідношення понять механізму правового регулювання та методу правового регулювання. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 3 (21). С. 789–803.